

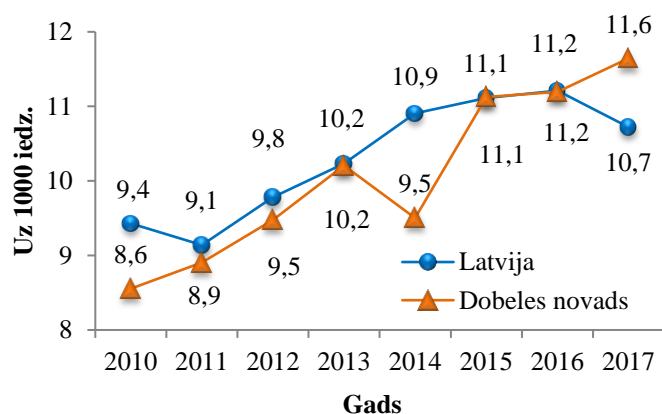
Dobeles novada veselības profils

Šajā profilā apkopoti dati par būtiskākajiem veselības rādītājiem Dobeles novadā laika periodā no 2010. gada līdz 2017. gadam*. Informācija sagatavota, izmantojot Centrālās statistikas pārvaldes un Slimību profilakses un kontroles centra datus.

Plašāka informācija par Latvijas iedzīvotāju veselību pieejama mājas lapā www.spkc.gov.lv

1.attēls. Dzimstība Dobeles novadā un vidēji LV, uz 1000 iedzīvotāju (CSP dati)

Iedzīvotāju skaits: 19 768 (2017. g. beigās)

Procenti no Latvijas iedzīvotājiem: 1,02%

Iedzīvotāju blīvums: 23 iedzīvotāji uz km²

Iedzīvotāju dabiskā kustība: dzimuši 232, miruši 299, starptautiskā migrācija: - 94 cilv. (CSP dati)

Pozitīvās tendences

- Dinamikā pieaugoša dzimstība, 2017. g. pārniedzot vidējo rādītāju valstī par 8%.
- Zema perinatālā un zīdaiņu mirstība.
- Zemāka priekšlaicīga mirstība no SAS nekā vidēji LV (2017. g. par 14%).
- Zemāka priekšlaicīgā mirstība no ļaundabīgiem audzējiem nekā vidēji LV (2017. g. par 36%).
- Zemāka mirstība no ārējiem cēloņiem nekā vidēji LV (2017. g. par 25%).
- Zemāka saslimstība ar atsevišķām infekcijas slimībām – STI, hronisku C hepatītu, HIV un AIDS.
- Zemāks potenciāli zaudēto mūža gadu rādītājs nekā vidēji LV (2017. g. par 9%).
- Augstāks ģimenes ārstu, pediatru un internistu relatīvais skaits nekā vidēji LV (2017. g. par 24%).

Problēmas un izaicinājumi

- Augsta saslimstība ar tuberkulozi.
- Zemāks ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem un mājas vizīšu skaits nekā vidēji LV.

*Sakarā ar administratīvi teritoriālo reformu salīdzināmi dati pieejami tikai kopš 2010. gada.

Tabulā attēloti veselību raksturojoši rādītāji **2017. gadā** Dobeles novadā salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem valstī. Zem tabulas atrodams rādītāju aprēķina skaidrojums.

Vienkāršākai uzskatei izmantoti simboli un krāsas:

⬆️ Rādītājs ir augstāks nekā vidēji valstī

⬇️ Rādītājs ir zemāks nekā vidēji valstī

○ Rādītājs būtiski neatšķiras (<5%) no vidējā rādītāja valstī

● sarkans – negatīvs rādītājs

● zaļš – pozitīvs rādītājs

● oranžs – neitrāls rādītājs

	Rādītājs	Vidēji Latvijā	Dobeles novadā	Tendence periodā Dobeles novadā	Pozīcija pret vidējo rādītāju valstī
Iedzīvotāji	1 Demogrāfiskās slodzes līmenis	608	595		○
	2 Dzimstība	10,7	11,6		⬆️
	3 Vidējā mēneša darba alga bruto (EUR)	998	913		⬆️
Veselības un veselības aprūpes rādītāji	4 Saslimstība ar ļaundabīgiem audzējiem	605	602		○
	5 Cukura diabēta pacientu relatīvais skaits	4734	5479		⬆️
	6 Saslimstība ar tuberkulozi	24,9	45,2		⬆️
	7 Saslimstība ar HIV/AIDS	19,1/6,3	*	-	-
	8 Saslimstība ar STI	102	50,2		⬆️
	9 Saslimstība ar jaunatklātu hronisku C hepatītu	93	55,2		⬆️
	10 Saslimstība ar laimboreliozī/ērču encefalītu	31,5/11,0	15,1/20,1		⬆️/⬆️
	11 Bērnu, kas dzimuši nepilngadīgām mātēm, īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	0,83	1,88		⬆️
	12 Bērnu, kas dzimuši mātēm pēc 35 g.v., īpatsvars no visiem dzīvi dzimušajiem, %	20,5	15,5		⬆️
	13 Dzīvi dzimušie ar zemu dzimšanas svaru (zem 2500 g), %	4,4	2,3		⬆️
	14 Ārstu relatīvais skaits	34,5	22,6		⬆️
	15 Ģimenes ārstu, internistu un pediatru relatīvais skaits	9,7	10,5		⬆️
16 Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem/mājas vizīšu skaits	6,1/0,12	5,3/0,11		⬆️/⬆️	
Mirstība	17 Mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām	815	873		⬆️
	18 Mirstība no ļaundabīgiem audzējiem	308	311		○
	19 Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem	86,4	65,2		⬆️
	20 Mirstība no cukura diabēta	29,6	*	-	-
	21 Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām	52,5	60,2		⬆️
	22 Perinatālā mirstība	8,0	18,5		⬆️
	23 Zīdaiņu mirstība	4,2	*	-	-
	24 Potenciāli zaudētie mūža gadi** līdz 64 g. v.	5402	4117		⬆️

Piezīmes: 1 Darbspējas vecumu nesasniegušo un pārsniegušo personu skaits vidēji uz 1000 personām darbspējas vecumā 2017.g. sākumā; 2 Uz 1000 iedzīvotāju; 3 Pavisam, bez privātā sektora komersantiem ar nodarbināto skaitu <50; 4 Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 5 Uz 100 000 iedzīvotāju; 6-10 Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; 8 Gonokoku infekcija, uroģenitālā hlamidioze, sifiliss; uz 100 000 iedzīvotāju; 11-12 Īpatsvars procentos no dzīvi dzimušajiem mātēm visās vecuma grupās; 13 Īpatsvars procentos no visiem dzīvi dzimušajiem; 14 Ārstu skaits bez zobārstiem, ar stažieriem un rezidenti, uz 10 000 iedzīvotāju; 15 Uz 10 000 iedzīvotāju; 16 Uz 1 iedzīvotāju; 17-21 Uz 100 000 iedzīvotāju attiecīgā vecuma grupā; 22 Uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušo; 23 Uz 1000 dzīvi dzimušo; 24 Uz 100 000 iedzīvotāju vecuma grupā 0-64 gadi.

Datu avoti: 1-3 CSP; 4-5 PREDA, SPKC; 6-10 VISUMS, SPKC; 11-13 Jaundzimušo reģistrs, SPKC; 14-15 Pārskats par iestādes personālu, SPKC; 16 Pārskats par ārstniecības iestādes darbību, SPKC; 17-24 Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC.

* Mazāk par 3 gadījumiem gadā

** Potenciāli zaudētie mūža gadi (PZMG) – gadi, kurus cilvēks būtu nodzīvojis līdz kādam noteiktam vecumam, ja nebūtu miris nelaimes gadījumā, kādas slimības vai cita iemesla dēļ; aprēķināti iedzīvotājiem līdz 64 gadu vecumam (ieskaitot)

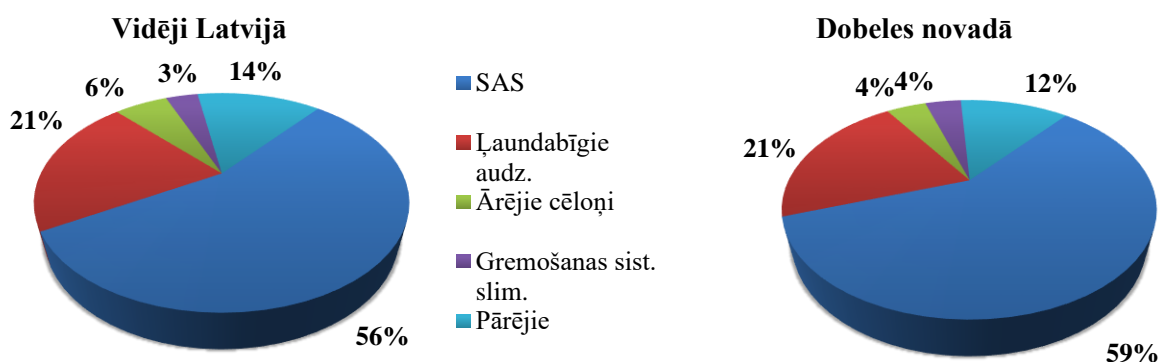
Situācijas apraksts

Dobeles novads ir viens no lielajiem Latvijas novadiem, ar kopējo platību 888 km² un iedzīvotāju blīvumu 23 iedz. uz 1 km². Dobeles novadā, līdzīgi kā citās Latvijas vietās, iedzīvotāju skaits dinamiskā pakāpeniski samazinās, - kopš 2010. gada iedzīvotāju skaits ir samazinājies par apmēram 12% jeb 2,6 tūkstošiem iedzīvotāju.

Jaundzimušo skaits Dobeles novadā ir nedaudz virs 200 mazuļiem gadā. Rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, **dzimstība** pieaug, 2017. gadā sasniedzot maksimumu – 11,6 jaundzimušie, kamēr vidēji valstī – 10,7 (skat. 1. attēlu). Jaundzimušo īpatsvars ar **zemu dzimšanas svaru** (zem 2,5 kg) Dobeles novadā ir neliels, atsevišķos gados gan esot zemāks, gan augstāks nekā vidēji Latvijā – 2017. gadā Dobeles novadā vien 2,3% jaundzimušo bija ar mazu svaru, kamēr vidēji valstī – 4,4%. Gan **perinatālā mirstība** (nedzīvi dzimušie un pirmajā dzīves nedēļā mirušie), gan **zīdaiņu mirstība** Dobeles novadā 2017. gadā ir augstāka nekā vidēji Latvijā (skat. tabulu), tomēr kopumā bērnu mirstība ir uzskatāma par zemu, jo nepārsniedz 4 gadījumus gadā.

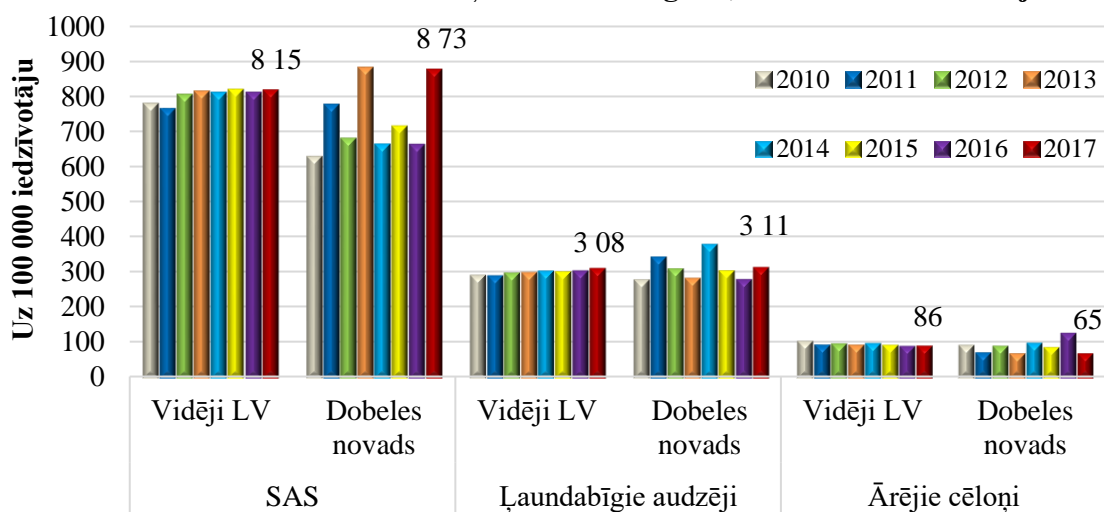
Galvenie nāves cēloņi Dobeles novadā, tāpat kā Latvijā, ir sirds un asinsvadu sistēmas slimības (2017. g. Dobeles novadā 59% no visiem mirušajiem), ļaundabīgie audzēji (2017. g. Dobeles novadā 21% no visiem mirušajiem) un ārējie nāves cēloņi (2017. g. Dobeles novadā 4% no visiem mirušajiem).

2. attēls. Galvenie nāves cēloņi 2017. gadā, īpatsvars procentos

Astoņu gadu periodā **mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām (SAS)** Dobeles novadā ir svārstīga, ar pīķi 2013. gadā. 2017. gadā mirstība no SAS Dobeles novadā strauji pieaugusi, sasniedzot otru augstāko rādītāju visā periodā (skat. 3. attēlu). Līdz 64 gadu vecumam no SAS mirušo iedzīvotāju īpatsvars Dobeles novadā ir zemāks kā vidēji valstī un sastāda mazāku īpatsvaru no visiem no SAS mirušajiem – 11,5%, kamēr valstī vidēji – 14%.

3. attēls. Galvenie nāves cēloņi 2010.-2017. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Mirstība no ļaundabīgiem audzējiem Dobeles novadā ir līdzīga situācijai vidēji valstī, ar nelielām svārstībām. Priekšlaicīga mirstība (līdz 64 g.v.) no ļaundabīgiem audzējiem Dobeles novadā ir zema, 2017. gadā 1,5 reizes zemāka nekā vidēji valstī (68,4 uz 100 000 iedz.; vid. LV – 108). Dobeles novadā 2017. gadā augstākā mirstība bija no bronhu un plaušu audzēja, resnās, sigmveida un taisnās zarnas audzēja, prostatas vēža vīriešiem un krūts vēža sievietēm.

Mirstība no **bronhu un plaušu audzēja** Dobeles novadā ir augstāka nekā vidēji valstī, 2017. gadā - par 18% (Dobeles nov. 60 uz 100 000 iedz., vid. LV – 51). Vīriešiem mirstība no bronhu un plaušu audzēja Dobeles novadā visā periodā ir ~3 reizes augstāka nekā sievietēm.

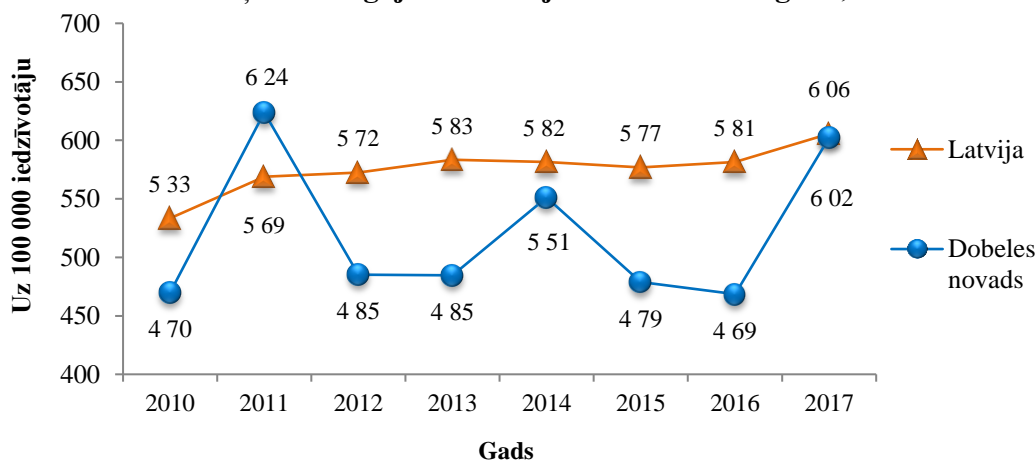
Mirstība no **krūts vēža** sievietēm Dobeles novadā ir svārstīga, dinamikā svārstoties no 1-10 gadījumiem gadā; 2017. gadā mirstība pieaugusi, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 40% (Dobeles nov. 57 uz 100 000 iedz., vid. LV – 41).

Mirstība no **prostatas audzēja** vīriešiem Dobeles novadā ir svārstīga, visā periodā saglabājoties zemākai nekā vidēji valstī. 2017. gadā mirstība pieaugusi, saglabājoties par trešdaļu zemākai nekā vidēji Latvijā (Dobeles nov. – 32 uz 100 000 iedz., vid. LV – 47).

Mirstība no **resnās, sigmveida un taisnās zarnas audzēja** Dobeles novadā ir nedaudz zemāka nekā vidēji Latvijā un svārstās no 3-7 gadījumiem gadā. Tomēr 2017. gadā reģistrēts mirstības pieaugums, sasniedzot augstāko rādītāju visā periodā, kā arī par 9% pārsniedzot vidējo rādītāju valstī (Dobeles nov. – 35 uz 100 000 iedz., vid. LV – 32).

Saslimstībai ar ļaundabīgajiem audzējiem Dobeles novadā nav vērojama noteikta tendence, tomēr, izņemot 2011. gadu, tā saglabājas zemāka nekā vidēji valstī. 2017. gadā saslimstības rādītājs pietuvojies vidējam rādītājam valstī – 602 gad. uz 100 000 iedz. (vid. LV 606) (skat. 4. attēlu).

4. attēls. Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem 2010.-2017. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Biežāk reģistrētie audzēji Dobeles novadā ir prostatas audzējs vīriešiem, krūts audzējs sievietēm, bronhu un plaušu audzējs, ādas audzēji, t.sk. melanoma (skat. 5. attēlu).

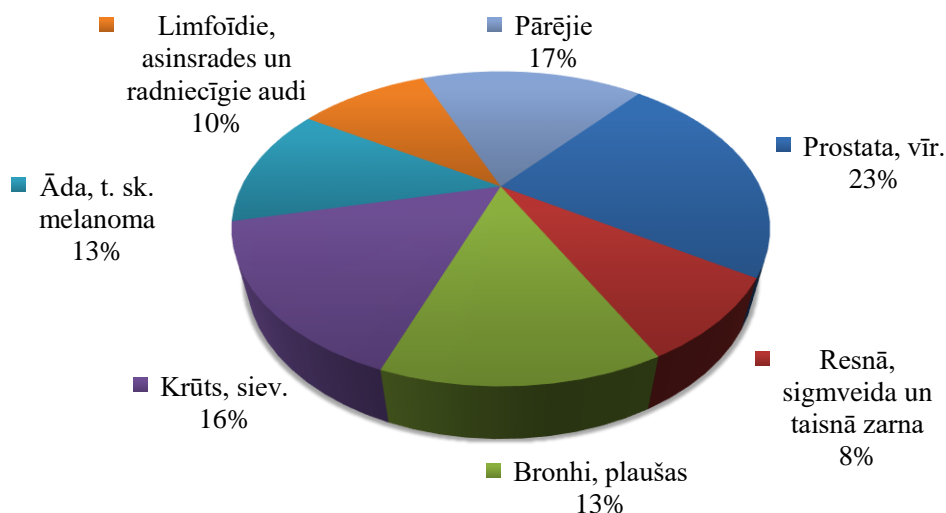
Visbiežāk reģistrētais ļaundabīgais audzējs Dobeles novadā ir **prostatas vēzis** vīriešiem. Lai gan 2017. gadā reģistrēti augstākie saslimstības rādītāji (138 gad. uz 100 000 iedz.), kopumā novadā reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits ir zems.

Krūts vēzis sievietēm Dobeles novadā ir otrs biežāk reģistrētais vēža veids, tomēr saslimstības rādītāji ar šo vēža veidu ir salīdzinoši zemi – 2017. gadā 95 gad. uz 100 000 iedz., kamēr vidēji valstī – 109. Noteikta tendence saslimstībai ar krūts audzēju nav novērojama, kopš 2011. gada saslimstība bijusi zemāka nekā vidēji valstī.

2017. gadā saslimstība ar **bronhu un plaušu audzēju** Dobeles novadā ir pieaugusi, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 39% (Dobeles nov. – 80 gad. uz 100 000 iedz., vid. LV – 58 gad.). Dinamikā saslimstība pieaug.

Saslimšanas gadījumu skaits ar **ādas vēzi, t.sk. melanomu** Dobeles novadā ir zema. 2017. gadā par trešdaļu pieaudzis reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits, rādītājam tuvojoties Latvijas vidējam – Dobeles novadā 75 gad. uz 100 000 iedz., kamēr vidēji valstī – 87.

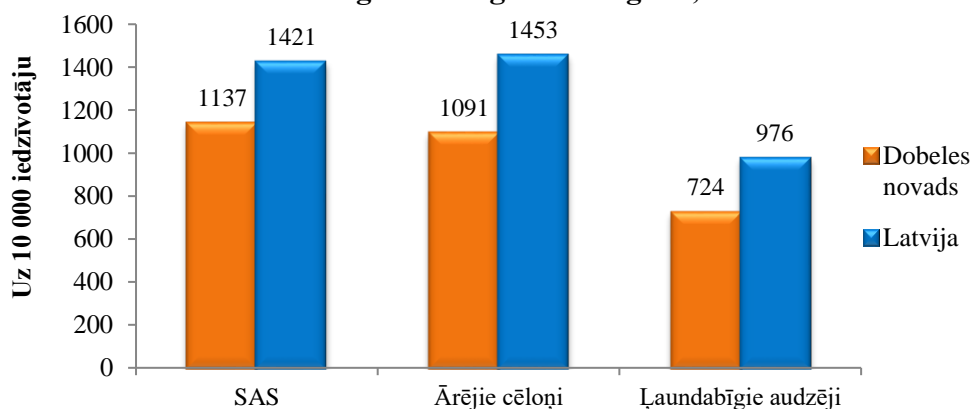
5. attēls. Biežāk diagnosticētie ļaundabīgie audzēji pēc lokalizācijas, īpatsvars Dobeles novadā 2017. gadā, procentos

Mirstība no **ārējiem cēloņiem** (piemēram, pašnāvības, transporta nelaimes gadījumi, vardarbība, dūmu un uguns iedarbe, kritieni, noslīkšana, saindēšanās) Dobeles novadā ir svārstīga, 2017. gadā sastādot 4,4% no visiem nāves cēloņiem. Kopumā mirstība no ārējiem cēloņiem Dobeles novadā ir zemāka nekā vidēji valstī. Līdzīgi kā citviet Latvijā, biežākais mirstības cēlonis ārējo nāves cēloņu grupā ir tīšs paškaitējums, 2017. gadā mirstība no pašnāvībām bija nedaudz augstāka nekā vidēji valstī (Dobeles novadā – 20,1 gad. uz 100 000 iedz., vid. LV – 18,2). Mirstība no citiem ārējiem cēloņiem ir sporādiska, 2017. gadā pa vienam gadījumam citās nāves cēloņu grupās.

2017. gadā **potenciāli zaudēto mūža gadu (PZMG)** rādītājs līdz 64 gadu vecumam uz 100 000 iedzīvotāju Dobeles novadā bija par 24% zemāks nekā vidēji Latvijā (skat. tabulu). Visvairāk potenciāli zaudēto mūža gadu ir sirds un asinsvadu sistēmas slimību dēļ (skat. 6. attēlu). Otrs nozīmīgākais cēlonis Dobeles novadā, kura dēļ tiek zaudēts daudz mūža gadu, ir ārējie cēloņi. PZMG rādītājs ļaundabīgo audzēju dēļ Dobeles novadā ir par 25% zemāks nekā vidēji Latvijā.

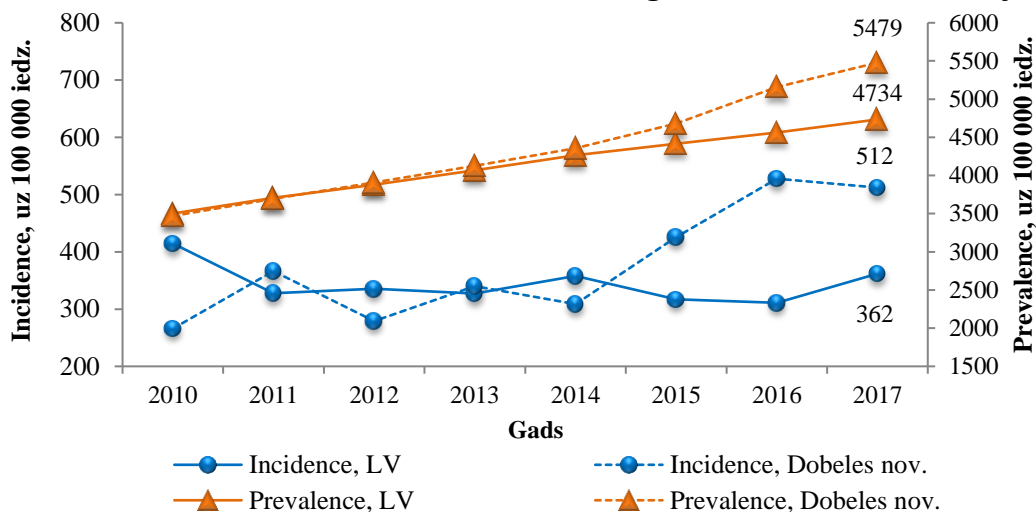
6. attēls. Potenciāli zaudētie mūža gadi 0-64 g.v. 2017. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Gremošanas sistēmas slimības Dobeles novadā sastāda ap 4% no visiem nāves cēloņiem. Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām Dobeles novadā dinamikā svārstās, tomēr 2017. gadā tā ir augstāka, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 15%. Nozīmīgākie nāves cēloņi gremošanas sistēmas slimību grupā ir aknu fibroze un ciroze.

No jauna reģistrēto saslimšanas gadījumu skaits (incidence) ar **cukura diabētu** uz 100 000 iedz. pēdējos trīs gados ir pieaudzis, 2017. gadā pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 41%. Pieaudzis arī kopējais cukura diabēta pacientu skaits (prevalence), 2017. gadā pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 16% (skat. 7. attēlu). Savukārt mirstība no cukura diabēta (kas ir ar atbilstošu veselības aprūpi novēršama) Dobeles novadā ir zemāka nekā vidēji valstī, 2017. gadā pat trīs reizes zemāka.

7. attēls. Saslimstība ar cukura diabētu 2010.-2017. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

Saslimstība ar atsevišķām **infekcijas slimībām** – STI, hronisku C hepatītu, HIV un AIDS Dobeles novadā ir zemāka nekā vidēji Latvijā (skat. tabulu). Tā kā saslimšanas gadījumu skaits Dobeles novadā ir neliels, dinamikā noteiktas tendences nenovēro. Salīdzinot ar vidējo rādītāju valstī, Dobeles novadā ir augstāka saslimstība ar tuberkulozi, 2017. gadā pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 81%. Arī iepriekšējos gados saslimstība ar tuberkulozi bija augsta. Saslimstība ar ērcu pārnēsātajām slimībām pa gadiem ir svārstīga, 2017. gadā saslimstība ar laimboreliozu bija zemāka, bet ar ērcu encefalītu – augstāka (skat. tabulu).

Ārstu relatīvais skaits (uz 10 000 iedzīvotāju) Dobeles novadā ir daudz zemāks kā vidēji Latvijā – 2017. gadā Dobeles novadā bija 22,6 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju (kopā 45 ārsti), vidēji Latvijā - 34,5. Dobeles novadā ģimenes ārstu relatīvais skaits ir nedaudz augstāks nekā vidēji Latvijā – 7,5 uz 10 000 iedzīvotāju (vid. LV 6,9).

Dobeles novadā ir zemāks **ambulatoro apmeklējumu skaits** kā vidēji valstī; rēķinot uz 1 iedzīvotāju, 2017. gadā bija 5,3 apmeklējumi (vid. LV 6,1). Arī mājas vizīšu skaits Dobeles novadā ir zemāks nekā vidēji valstī – 2017. gadā – 0,11 vizītes uz 1 iedzīvotāju (vid. LV 0,12). Mājas vizīšu īpatsvars ambulatorajā aprūpē ir līdzīgs kā vidēji valstī – 2,1% no visiem ambulatorajiem apmeklējumiem (vid. LV 2,1%).

Saīsinājumi:

CSP – Centrālā statistikas pārvalde

LV – Latvija

PREDA – Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs

SAS – Sirds un asinsvadu sistēmas slimības

SSK-10 – Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikācija, 10. redakcija

SPKC – Slimību profilakses un kontroles centrs

VISUMS – Valsts infekcijas slimību uzraudzības un monitoringa sistēma